

Sõjaväeliste juhtide otsustus- ja lahingujuhtimise võime mõõtmine

Tõnis Männiste

Doktorant, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused
tonis.manniste@mil.ee

Margus Pedaste

Juhendaja, Tartu Ülikool
margus.pedaste@ut.ee

Probleemipüstitus

Iga aasta alustab Eesti Kaitseväes (EKV) teenistust umbes 1000 eelkute ajateenijat, kes saavad reservüleva ettevalmistuse (Kaju, 2013). Nende põhitööks sõja korral on oma üksuse juhtimine lahingus.

EKV on väike, mistõttu võib konflikti puhkemise korral loota vaid sellele, et ülemad saavad lahingulokordades paremini hakkama, kui vastased.

See tähendab, et EKV jaoks on väga oluline ülemate, sh reservülevaate väljaõpe, mille tulemuslikkuse kohta saab teha järeldusi vaid siis, kui, need on usaldusväärset mõõdetavad.

Hetkel EKV-s ülemate lahingujuhtimisteaduslikus tähenduses usaldusväärset ei mõõdetata, mistõttu on vajadus välja töötada selleks sobiv mõõtevahend, mis:

- Võimaldab testimise siseruumides kiiresti (ca 2 tundi koos ettevalmistuste ja kokkuvõtete)
- Ei võta läbiviimisel palju ressursse (inim- ja muud ressursid).
- Pole keeruline ega ressursimahukas koostada.

Eesmärgid

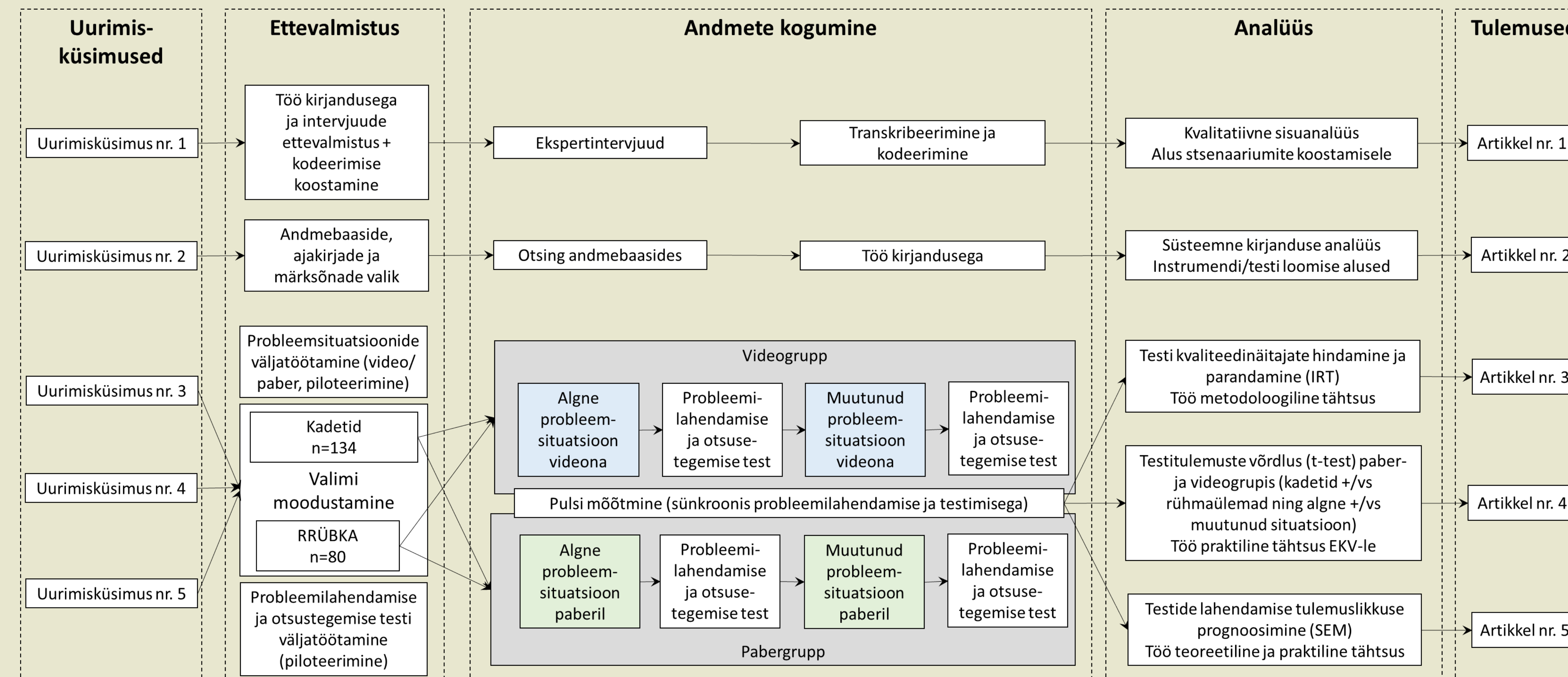
Töötada välja instrument, mis mõõdab otsustamist lahingujuhtimise olukordades ning testida selle sobivust ajateenijatest ja kadetidest koosneva valimi näitel. Selgitada välja, mis prognoosib testi tulemuslikumat lahendamist ajateenijatest ja kadetidest koosneva valimi näitel.

Uurimisküsimused

Eesmärkide saavutamiseks sõnastati viis uurimisküsimust:

1. Millised on probleemilahendamise erisused sõjanduses?
2. Milliseid instrumente on kasutatud lahingus otsustamise tulemuslikkuse teaduslikuks mõõtmiseks ja milline neist instrumentidest sobiks kõige paremini mõõtma kuni rühma juhtimistasandi sõjaväeliste juhtide otsustusvõimet?
3. Kuidas kohandada instrumenti EKV tarbeks ja kui võrd hästi kohandatud instrument töötab, millised on selle kvaliteedinäitajad?
4. Kui hästi instrument eristab edasijõudnuid algajatest rühma juhtimistasandi lahingujuhtimist matkivas olukorras EKV kadettide ja ajateenijate näitel?
5. Mille alusel on rühma juhtimistasandi sõjaväeliste juhtide otsustusvõime prognoosiv EKV kadettide ja ajateenijate näitel.

Uuringudisain

Artiklite sisu kirjeldused

- 1 artikkel** keskendub probleemilahendamise erisustele sõjanduses (Männiste&Pedaste, 2015). Andmeid koguti ekspertintervjuudega, kus osalesid kuus kaitseväelast (neli vanemohvitseri, nooremohvitser ja allohvitser). Intervjuu teemad keskendusid probleemi mõiste ja probleemi lahendamise erisustele sõjanduses.
- 2 artikkel** on PRISMA juhtistest lähtunud süsteemne kirjanduse analüüs (Männiste jt, 2019: IN PRESS), mis keskendub sõjandusvaldkonnas lahingujuhtimises kasutatud mõõdikute tuvastamisele lähtudes seatud piirangutest (usaldusväärsus ja kuluefektiivsus).
- 3 artikkel** keskendub testide kvaliteedi kontrollimisele ja kirjeldab IRT (*Item Response Theory*) analüüsi läbiviimist (Männiste jt, 2019: IN PRESS). Samuti selgitati välja, kas ja kui hästi eristavad erinevad testi vastusevariandid ajateenijaid kadetidest. IRT tulemuste alusel muudeti mõnede vastusevariantide eest antavaid punkte, tõstes seeläbi testide usaldusväärset järgnevateks analüüsiks veelgi.
- 4 artikkel** koostati EKV huve silmas pidades eestikeelsena, olles ainuke eestikeelne tulemusi kirjeldav artikkel, mis keskendub gruppide vaheliste erinevuste tuvastamisele. Lisaks arutati tulemuste võimalike põhjuste ning seoste üle, samuti keskenduti ettepanekutele väljaõppe tõhustamisel ja OPT-de edasise kasutamisel EKV-s.
- 5 artikkel** keskendub testi tulemuslikkuse lahendamist prognoosivate tegurite väljatoomisele (Männiste jt, 2019: IN PRESS) struktuurivõrrandite mudeldamise (SEM) tulemusena.

Viidatud allikad

- Kaju, G. (2013). Aruanne kaitseväekohustuse täitmisest ja kaitseväeteenistuse korraldamisest 2013. aastal. Tallinn: Kaitseministeerium.
- Männiste, T., & Pedaste, M. (2015). Probleemi mõiste sõjanduses ning probleemõppe lõimimisvõimalustest sõjaväelise väljaõppega. KVÜÖA Toimetised, 198-244.
- Männiste, T; Pedaste, M; Schimanski R (IN PRESS) Review of Instruments Measuring Decision Making Performance in Military Tactical Level Battle Situation Context. – Military Psychology. Esitatud 10.10.2018. MIL-2017-1815.
- Männiste, T; Pedaste, M; Schimanski, R (IN PRESS) Situational Judgement Test for Measuring Military Tactical Decision Making Skills – Military Psychology (ETIS klassifik aator 1.1) Esitatud 15.01.2018. MIL-2017-0006.
- Männiste, M; Rajaste, R; Suviste, R; Pedaste, M (2018). Olukorrapõhised otsustustestid rühmataseme sõjaväeliste juhtide otsustusvõime mõõtmiseks lahingujuhtimist matkivates olukordades. Sõjateadlane, nr 8., lk 63-118.
- Männiste, T; Pedaste, M; Kasearu, K.; Schimanski, R. Predicting Decision Making Skills of Platoon Level Military Commanders. Plaan esitada ajakirja Leadership Quarterly

Valim

Teste lahendasid kõik 2017. aastal KSK-s õppivat maaväe põhikursuse kadetti (134) ning 2018 aastal RRÜK läbivat ajateenijat (80). Testide lahendamiseks jagati valim kahte võrdsesse gruppi, mis erinesid olukordade tutvustamise vahendite poolest, üks oli videogrupp ja teine pabergrupp. Gruppidesse jagamise aluseks oli:

- Kadettide puhul kihtvalim auastmete alusel kombineerituna juhuvalikuga.
- Ajateenijate puhul lähtuti RRÜK juhtkonna koostatud gruppidest.

Kadette oli mõlemas grupi võrdselt, mõlemas 67.

Ajateenijaid osales videoversioonis 35 ja paberversioonis 35.

Protseduur

Testid toimusid gruppide kaupa (video ja paber eraldi), iga testimise juures viibis kaks testijat. Testid toimusid video- ja pabergruppidele natuke erinevalt, kuid üldine läbiviimise järjekord oli järgmine:

1. Testimist tutvustav sissejuhatav ettekanne.
2. Stsenaariumi üldolukorra tutvustamine.
3. Algolukorra tutvustamine (erinevalt paber- ja videogruppidele).
4. Algolukorra lahendamine.
5. Jätakuolukorra tutvustamine (erinevalt paber- ja videogruppidele).
6. Jätakuolukorra lahendamine.
7. Lisaküsimustiku täitmine.

Olulisemad järeldused ja ettepanekud

OPT-d sobivad mõõtma otsustamist lahingujuhtimise olukordades, eristades hästi kogenumaid lahendajaid vähemkogenutest. Neid on võimalik kiiresti koostada ja ekspertmeetodil valideerida. Ettepanekud edasiseks:

1. Testide kasutamisel on edaspidi soovitatav testimise järel tutvustada õppuritele (eriti ajateenijate puhul) lahendusvariantide õiget järjekorda koos sisulise põhjendamise ja tagasisidega. Sel juhul ei lähe kaotsi võimalus õppimiseks.
2. Edaspidi võiks kaaluda analoogsete testide kasutamist EHK-s personalialaste otsuste langetamise toetamiseks (nt sobivaima kandidaadi valik).
3. KSK kadettide puhul soovime teha edasise uuringuid selgitamiseks välja, mil määral ennustavad testid kadettide akadeemilist hakkamasaamist.
4. EKV-s on otstarbekas selgitada välja testide ennustav valiidsus, mis oleks viimane samm testide kvaliteedi kindlustamisel.